

Warszawa, dnia 23 czerwca 2023 r.

Poz. 1186

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OBRONY NARODOWEJ**

z dnia 7 czerwca 2023 r.

w sprawie rejestracji osób na potrzeby prowadzenia kwalifikacji wojskowej

Na podstawie art. 55 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. poz. 2305 oraz z 2023 r. poz. 347 i 641) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) tryb prowadzenia rejestracji;
- 2) wzory dokumentów prowadzonych w ramach rejestracji;
- 3) szczegółowy zakres danych ujmowanych w poszczególnych dokumentach;
- 4) organy, którym mogą być udostępnione dokumenty związane z rejestracją;
- 5) tryb i sposób wzywania na rejestrację.

§ 2. 1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w ramach prowadzenia rejestracji sporządza rejestr osób objętych rejestracją, zwany dalej „rejestrem”, corocznie, w terminie do dnia 5 stycznia, w którym ujmuje obywateli polskich, którzy ukończyli 18 rok życia w roku poprzedzającym i zostali objęci rejestracją, zwanych dalej „osobami”.

2. Rejestr w postaci wydruku na nośniku papierowym lub w postaci elektronicznej sporządza się oddzielnie dla każdego rocznika mężczyzn i każdego rocznika kobiet.

3. W rejestrze osób objętych rejestracją ujmuje się:

- 1) imię i nazwisko, nazwisko rodowe, imiona i nazwiska rodowe rodziców;
- 2) datę i miejsce urodzenia (kraj), numer PESEL;
- 3) adres i datę zameldowania na pobyt stały;
- 4) adres i datę zameldowania na pobyt czasowy trwający ponad trzy miesiące oraz datę upływu deklarowanego terminu pobytu;
- 5) datę ujęcia w rejestrze;
- 6) datę zgłoszenia się do rejestracji;
- 7) pokwitowanie odbioru potwierdzenia – realizowane wyłącznie w przypadku wprowadzenia obowiązku, o którym mowa w art. 54 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny;
- 8) oznaczenie wojskowego centrum rekrutacji, w którego ewidencji pozostaje osoba;
- 9) uwagi – zawierające adnotacje mające istotny wpływ na przebieg rejestracji.

4. Wzór rejestru jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. 1. Rejestr jest aktualizowany na bieżąco do czasu stawienia się osób z danego rocznika do kwalifikacji wojskowej.

2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce pobytu czasowego trwającego ponad trzy miesiące zawiadamia niezwłocznie wójta (burmistrza, prezydenta miasta) właściwego ze względu na miejsce pobytu stałego osoby o jej wpisaniu do rejestru.

§ 4. 1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) po sporządzeniu rejestru przesyła wojewodzie w terminie do dnia 20 stycznia każdego roku informację o liczbie mężczyzn i kobiet wpisanych do rejestru.

2. Wojewoda przesyła Ministrowi Obrony Narodowej za pośrednictwem Szefa Centralnego Wojskowego Centrum Rekrutacji w terminie do dnia 5 lutego każdego roku zbiorczą informację o liczbie mężczyzn i kobiet wpisanych do rejestru na obszarze województwa.

§ 5. 1. Po wprowadzeniu obowiązku osobistego zgłaszania się osób, stosownie do przepisów wydanych na podstawie art. 54 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, zwanej dalej „ustawą”, rejestrację przeprowadza się niezwłocznie.

2. Osoby wymienione w art. 54 ust. 5 ustawy składają dokumenty:

- 1) osobiście;
- 2) za pośrednictwem przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego;
- 3) przez nadanie przesyłki rejestrowanej w polskiej placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu art. 3 pkt 12 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2022 r. poz. 896, 1933 i 2042) lub w placówce podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na obszarze Unii Europejskiej;
- 4) za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2020 r. poz. 344).

3. Do prowadzenia rejestracji po wprowadzeniu obowiązku osobistego zgłaszania się osób stosuje się przepisy § 6–15, a przepisy § 2 ust. 2 i 3 oraz § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 6. Dokumenty związane z rejestracją mogą być udostępnione Ministrowi Obrony Narodowej, wojewodom oraz Szefowi Centralnego Wojskowego Centrum Rekrutacji i szefom wojskowych centrów rekrutacji, a także osobom upoważnionym przez te organy i działającym w ich imieniu.

§ 7. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) ustala:

- 1) liczbę osób podlegających obowiązkowi zgłoszenia się do rejestracji;
- 2) liczbę osób, o których mowa w pkt 1, do wezwania w poszczególnych dniach rejestracji;
- 3) terminy i miejsca przeprowadzenia rejestracji.

§ 8. 1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) przesyła wojewodzie wnioski dotyczące wojewódzkiego planu rejestracji, zawierające dane, o których mowa w § 7.

2. Wojewódzki plan rejestracji obejmuje:

- 1) ramowy termin przeprowadzenia rejestracji na obszarze województwa;
- 2) liczbę mężczyzn i kobiet podlegających zgłoszeniu się do rejestracji na obszarze województwa;
- 3) dane, o których mowa w § 7, z poszczególnych gmin województwa.

3. Wojewódzki plan rejestracji sporządza komórka urzędu wojewódzkiego, określona przez dyrektora generalnego tego urzędu, niezwłocznie po otrzymaniu wniosków, o których mowa w ust. 1. Wojewódzki plan rejestracji zatwierdza wojewoda.

§ 9. 1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) wzywa do rejestracji za pomocą obwieszczenia o rejestracji.

2. W obwieszczeniu o rejestracji wskazuje się:

- 1) podstawę prawną przeprowadzenia rejestracji;
- 2) osoby obowiązane do osobistego zgłoszenia się do rejestracji;

- 3) miejsce i termin przeprowadzenia rejestracji;
- 4) pouczenie o konieczności przedstawienia organowi przeprowadzającemu rejestrację dowodu osobistego lub innego dokumentu pozwalającego na sprawdzenie tożsamości osoby zgłaszającej się do rejestracji;
- 5) pouczenie o sposobie dopełnienia obowiązku rejestracji w razie zmiany miejsca zamieszkania oraz w przypadku nieotrzymania wezwania imiennego;
- 6) środki egzekucji administracyjnej i sankcje karne za niedopełnienie obowiązku zgłoszenia się do rejestracji lub obowiązku przedstawienia wymaganych dokumentów.

3. Obwieszczenia o rejestracji wywiesza się w dniu ogłoszenia rejestracji w sposób zwyczajowo przyjęty na danym obszarze oraz publikuje się w Biuletynach Informacji Publicznej właściwych urzędów.

§ 10. 1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) wzywa osoby do zgłoszenia się do rejestracji również za pomocą wezwań imiennych, doręczanych przez nadanie przesyłki rejestrowanej w polskiej placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu art. 3 pkt 12 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe lub w placówce podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na obszarze Unii Europejskiej lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) wyznacza osobie objętej rejestracją inny termin zgłoszenia się niż określony w obwieszczeniu o rejestracji lub w wezwaniu imiennym, w przypadku gdy osoba wezwana nie może z ważnych przyczyn zgłosić się w wyznaczonym terminie i zawiadomi o tym wójta (burmistrza, prezydenta miasta) właściwego ze względu na jej miejsce pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad trzy miesiące.

3. W wezwaniu do rejestracji ujmuje się:

- 1) pieczęć nagłówkową organu wzywającego;
- 2) imię i nazwisko, nazwisko rodowe i adres zamieszkania osoby wzywanej;
- 3) numer wezwania;
- 4) podstawę prawną wezwania;
- 5) dzień, godzinę i adres miejsca zgłoszenia się do rejestracji;
- 6) podpis i pieczęć organu wzywającego;
- 7) pouczenie:
  - a) o konieczności przedstawienia organowi przeprowadzającemu rejestrację dowodu osobistego lub innego dokumentu pozwalającego na sprawdzenie tożsamości osoby zgłaszającej się do rejestracji,
  - b) zawierające wykaz osób, które nie podlegają zgłoszeniu się do kwalifikacji wojskowej z zastrzeżeniem konieczności przedstawienia stosownych dokumentów o niezdolności do stawiennictwa lub niepełnosprawności,
  - c) zawierające środki egzekucji administracyjnej i sankcje karne za niedopełnienie obowiązku zgłoszenia się do rejestracji lub obowiązku przedstawienia wymaganych dokumentów.

4. Wzór wezwania do rejestracji jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 11. 1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) wydaje osobie, która zgłosiła się do rejestracji, pisemne potwierdzenie zgłoszenia się do rejestracji.

2. W przypadku zagubienia lub zniszczenia potwierdzenia zgłoszenia się do rejestracji wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na aktualne miejsce pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad trzy miesiące wydaje osobie, która zgłosiła się do rejestracji, duplikat potwierdzenia zgłoszenia się do rejestracji.

3. W potwierdzeniu zgłoszenia się osoby do rejestracji ujmuje się:

- 1) pieczęć nagłówkową organu prowadzącego rejestrację;
- 2) dane osoby, która stawiała się do rejestracji, tj.:
  - a) imię i nazwisko, nazwisko rodowe, imię ojca,
  - b) PESEL,

- c) serię i numer dowodu osobistego lub innego dokumentu pozwalającego na sprawdzenie tożsamości,
  - d) adres zamieszkania;
- 3) datę zgłoszenia się osoby do rejestracji i datę ujęcia jej w rejestrze oraz datę wydania potwierdzenia i podpis organu wydającego;
- 4) pouczenie zawierające informacje o:
- a) czasie przechowywania potwierdzenia zgłoszenia się do rejestracji i obowiązku okazywania go uprawnionym organom,
  - b) obowiązku stawiennictwa osób, które kończą 19 rok życia, przed organami prowadzącymi kwalifikację wojskową, nawet w przypadku nieotrzymania stosownego wezwania do niej,
  - c) obowiązku zawiadamiania właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o zmianach imienia lub nazwiska, pobytu stałego lub czasowego trwającego ponad trzy miesiące,
  - d) środkach egzekucji administracyjnej i sankcjach karnych za niedopełnienie obowiązku zgłoszenia się do rejestracji lub obowiązku przedstawienia wymaganych dokumentów;
- 5) adnotacje o ujęciu w ewidencji wojskowej oraz adnotacje o skreśleniu z ewidencji wojskowej.

4. Wzór potwierdzenia zgłoszenia się do rejestracji jest określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

§ 12. 1. Osoba zameldowana na pobyt stały zgłasza się do rejestracji w terminie i w miejscu wskazanym przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w obwieszczeniu o rejestracji lub wezwaniu imiennym.

2. Osoba zameldowana na pobyt czasowy trwający ponad trzy miesiące zgłasza się do rejestracji do wójta (burmistrza, prezydenta miasta) właściwego ze względu na miejsce tego pobytu.

§ 13. 1. Osoba, która w okresie od dnia ogłoszenia rejestracji do dnia jej rozpoczęcia zmieniała miejsce pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad trzy miesiące, zgłasza się do wójta (burmistrza, prezydenta miasta) właściwego ze względu na nowe miejsce pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad trzy miesiące. Organ ten wyznacza miejsce i termin zgłoszenia się osoby do rejestracji.

2. Osoba, która po rozpoczęciu rejestracji zamierza zmienić miejsce pobytu, zgłasza się do rejestracji przed dokonaniem zmiany miejsca pobytu.

§ 14. Organ prowadzący rejestrację sprawdza tożsamość osoby zgłaszającej się do rejestracji.

§ 15. 1. Sprawozdanie z wyników rejestracji osób urodzonych w danym roku wójt (burmistrz, prezydent miasta) przekazuje wojewodzie niezwłocznie po zakończeniu rejestracji na danym obszarze.

2. Sprawozdanie z wyników rejestracji osób urodzonych w danym roku na obszarze województwa wojewoda przesyła Ministrowi Obrony Narodowej oraz Szefowi Centralnego Wojskowego Centrum Rekrutacji niezwłocznie po zakończeniu rejestracji.

3. W sprawozdaniu z wyników rejestracji ujmuje się:

- 1) pieczęć nagłówkową organu sporządzającego;
- 2) tytuł sprawozdania z wyników rejestracji osób urodzonych w danym roku kalendarzowym oraz wskazanie obszaru, z którego pochodziły te osoby;
- 3) dane dotyczące rozliczenia rejestracji, tj.:
  - a) ilości wezwanych osób do rejestracji, z podziałem na mężczyzn i kobiety,
  - b) ilości osób, które zgłosiły się do rejestracji bez wezwania, z podziałem na mężczyzn i kobiety,
  - c) ilości osób łącznie, które podlegały stawiennictwu do rejestracji, z podziałem na mężczyzn i kobiety,
  - d) ilości osób, które nie stawily się do rejestracji, z rozdziałem na przyczyny nieobecności, w tym usprawiedliwioną (z podziałem na mężczyzn i kobiety) i nieusprawiedliwioną (z podziałem na mężczyzn i kobiety),

- e) podziału ilości osób, które nie stawiły się do rejestracji z przyczyn usprawiedliwionych, z rozdziałem na: pobyt w zakładach karnych (z podziałem na mężczyzn i kobiety) i zakładach leczenia zamkniętego (z podziałem na mężczyzn i kobiety) oraz z innych przyczyn (z podziałem na mężczyzn i kobiety),
  - f) inne dane mające znaczenie w procesie rejestracji;
- 4) miejscowość i datę sporządzenia sprawozdania oraz podpis organu sporządzającego.
4. Wzór sprawozdania, o którym mowa w ust. 1, jest określony w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

§ 16. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.¹⁾

Minister Obrony Narodowej: z up. *M. Wiśniewski*

---

¹⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 listopada 2009 r. w sprawie rejestracji osób na potrzeby prowadzenia kwalifikacji wojskowej oraz założenia ewidencji wojskowej (Dz. U. z 2015 r. poz. 991), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. 821 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. poz. 2305 oraz z 2023 r. poz. 347 i 641).

Załączniki do rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej
z dnia 7 czerwca 2023 r. (Dz. U. poz. 1186)

Załącznik nr 1

WZÓR

REJESTR MEŹCZYZN/KOBIET¹⁾ URODZONYCH W ..... R., OBJĘTYCH REJESTRACJĄ

Lp.	a) Imię i nazwisko, nazwisko rodowe, b) imiona i nazwiska rodowe rodziców	a) Data i miejsce urodzenia (kraj), b) numer PESEL	Adres i data zameldowania na pobyt stały	Adres i data zameldowania na pobyt czasowy trwający ponad trzy miesiące oraz data upływu deklarowanego terminu pobytu	Data ujęcia w rejestrze	a) Data zgłoszenia się do rejestracji, b) pokwitowanie odbioru potwierdzenia ²⁾	Oznaczenie wojskowego centrum rekrutacji, w którego ewidencji pozostaje osoba	Uwagi (adnotacje mające istotny wpływ na przebieg rejestracji)
1	a) .... b)	a) .... b)	....	....	....	a) .... b)	....	....

¹⁾ Niewłaścicwe skreślić.

²⁾ Wypełnia się w przypadku wprowadzenia obowiązków, o których mowa w art. 54 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. poz. 2305, z późn. zm.).

.....
(pieczęć, data i podpis organu)

WZÓR

WEZWANIE DO REJESTRACJI

str. 1

.....
(pieczęć nagłówkowa organu wzywającego)

Pan(i) .....
(imię i nazwisko, nazwisko rodowe)

zam. ....
(dokładny adres)

WEZWANIE Nr .....

Na podstawie art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. poz. 2305, z późn. zm.) oraz w związku z § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 czerwca 2023 r. w sprawie rejestracji osób na potrzeby prowadzenia kwalifikacji wojskowej (Dz. U. poz. 1186) wzywam Pana(-nią) do osobistego zgłoszenia się w dniu ..... o godzinie ..... w celu dopełnienia obowiązku rejestracji, która odbędzie się

w .....
(dokładny adres miejsca rejestracji)

.....
(podpis i pieczęć)

POUCZENIE

Osoba zgłaszająca się do rejestracji przedstawia organowi prowadzącemu rejestrację dowód osobisty lub inny dokument pozwalający na sprawdzenie jej tożsamości.

Obowiązkowi zgłoszenia się do rejestracji nie podlegają osoby:

1) w stosunku do których orzeczono trwałą albo długotrwałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2023 r. poz. 208, z późn. zm.),

2) całkowicie niezdolne do pracy oraz niezdolne do samodzielnej egzystencji lub uznane za całkowicie niezdolne do pracy na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 504, z późn. zm.),

3) zaliczone do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności albo o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 100, z późn. zm.)

– jeżeli osobiście lub za pośrednictwem przedstawiciela ustawowego, opiekuna prawnego czy za pomocą środków komunikacji elektronicznej przedłożą dokument stwierdzający tę niezdolność lub niepełnosprawność.

Niezgłoszenie się do rejestracji w określonym terminie i miejscu albo nieprzedstawienie dokumentów, których przedstawienie zostało nakazane, jest zagrożone karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 (art. 688 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny – Dz. U. poz. 2305, z późn. zm.).

W przypadku niezgłoszenia się bez uzasadnionej przyczyny do rejestracji osoby podlegającej temu obowiązkowi wójt (burmistrz, prezydent miasta) może nałożyć grzywnę w celu przymuszenia albo zarządzić przymusowe doprowadzenie przez Policję do urzędu gminy w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (art. 54 ust. 8 ww. ustawy).

str. 2

WZÓR

POTWIERDZENIE ZGŁOSZENIA SIĘ DO REJESTRACJI

okładka str. 1

okładka str. 2

POTWIERDZENIE

zgłoszenia się do rejestracji

POUCZENIE

1. Potwierdzenie należy przechowywać do czasu stawienia się do kwalifikacji wojskowej oraz okazywać na każde żądanie uprawnionych organów administracji publicznej.
2. Osoba w roku, w którym kończy 19 rok życia, jest obowiązana stawić się przed wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta), powiatową komisją lekarską i szefem wojskowego centrum rekrutacji, nawet gdyby nie otrzymała imiennego wezwania do kwalifikacji wojskowej.
3. Osoba jest obowiązana zawiadomić właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o zmianie imienia lub nazwiska oraz o zmianach ewidencyjno-meldunkowych dotyczących pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad trzy miesiące. Osoba, która nie stawi się do kwalifikacji wojskowej (pkt 2) lub nie dopełni obowiązku meldunkowego (pkt 3), podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 (art. 688 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny – Dz. U. poz. 2305, z późn. zm.). Wobec osoby, która nie zgłosiła się do kwalifikacji wojskowej, może być uprzednio nałożona grzywna w celu przymuszenia albo zarządzone przymusowe doprowadzenie przez Policję do kwalifikacji wojskowej (art. 54 ust. 8 ww. ustawy).

.....
(pieczęć nagłówkowa)

Pan(i) .....
(imię i nazwisko, nazwisko rodowe)

syn (córka) .....
(imię ojca)

PESEL .....

.....
(seria i nr dowodu osobistego lub innego dokumentu pozwalającego na sprawdzenie tożsamości)

zamieszkały(-ła) .....
(dokładny adres)

.....

zgłosił(a) się do rejestracji w dniu .....

i został(a) ujęty(-ta)
w rejestrze pod poz.
.....

.....
(data i podpis)

Adnotacje o ujęciu w ewidencji wojskowej	Adnotacje o skreśleniu z ewidencji wojskowej

WZÓR

.....
 (pieczęć nagłówkowa organu sporządzającego)

SPRAWOZDANIE

z wyników rejestracji osób urodzonych w roku .....
 z obszaru .....

<p>1. Wezwano do rejestracji M/K .....</p> <p>2. Zgłosiło się bez wezwania M/K .....</p> <p>3. Razem podlegało stawiennictwu M/K .....</p> <p>4. Zgłosiło się M/K .....</p> <p>5. Nie zgłosiło się z przyczyn:</p> <p> a) usprawiedliwionych M/K .....</p> <p> b) nieusprawiedliwionych M/K .....</p>	<p>6. Spośród wymienionych w pkt 5 lit. a:</p> <p>a) przebywa w zakładach:</p> <p> – karnych M/K .....</p> <p> – lecznictwa zamkniętego M/K .....</p> <p>b) nie zgłosiło się z innych przyczyn (podać jakich) M/K .....</p> <p>.....</p>
<p>7. Inne dane .....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>....., ... (miejsowość) (data)</p> <p style="text-align: right;">..... (podpis organu sporządzającego)</p>	

Legenda:

M/K – mężczyźni/kobiety